

Terdik Szilveszter: Roskovics Ignác festőművész. Egy elfeledett életmű. Collectanea Athanasiana VI. Ars Sacra byzantino-carpathiensis vol. 3., Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2022. 239 old. ISBN 978-615-6201-20

A Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport – 2018-tól a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Lendület Kutatócsoport – a görögkatolikuság történetének egyháztörténeti és kánonjogi aspektusai mellett az eddig feltáratlan művészettörténeti adatok összegyűjtésére is fókuszál. A *Collectanea Athanasiana* című sorozat *Ars Sacra byzantino-carpathiensis* elnevezésű alsorozatának harmadik kötete Roskovics Ignác festőművész életpályáját, munkásságát mutatja be. „Hosszú ideje szerettünk volna már egy tudományos, de a szélesebb közönséget is megszólító könyvet írni Roskovics Ignác művészetéről. A már több mint egy évtizede tartó adatgyűjtés eredményeit először 2015-re, a festőművész halálának centenáriumára dolgoztuk volna fel. [...] Akkor azonban úgy tűnt, hogy néhány dolognak érdemes volna alaposabban utánajárni még, ezért csupán egy rövid emlékező írás született. [...] 2018-ban a nyíregyházi Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport Végheő Tamás vezetésével a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Lendület Kutatócsoporttá alakult. Ez a támogatás újra szilárd anyagi hátteret biztosított a már megkezdett kutatómunka folytatására és az eredményeknek egy reprezentatív kötet formájában való közzétételére. [...] Célunk, hogy Roskovics Ignác életműve, amelynek emléke az elmúlt száz évben alaposan megkopott, újra visszanyerje az őt megillető helyet a korszak művészetével foglalkozó szaktudósok és a művészet iránt fogékony közönség érdeklődési horizontján” – írja a bevezetőben Terdik Szilveszter, a kötet szerzője.

A Roskovics művészetére iránti érdeklődés főleg a magyar görögkatolikusok között maradt folytonos: emlékét napjainkban is elevenen ápolják családjának oldalági leszármazottai, leginkább testvére, Heléna utódai, akik közül sokan hazai görögkatolikus papcsaládok (pl. Mosolygó, Papp, Tóth, Vattamány) tagjai. A festőművész sokak által mérvadónak tartott életrajzát Pirigyi István egyháztörténész írta meg. A 21. század elején a Roskovics-életmű több oldala is a művészettörténet érdeklődésének középpontjába került, mely során nemcsak magyar, hanem szlovák és ukrán szerzők is foglalkoztak vele. Terdik Szilveszter kötete a közel négy évtized alatt keletkezett életművet három, tágan értelmezett, műfaji-tematikusan sajátosságok alapján meghatározott nagyobb egységekre bontva, a műveket kronológiai sorrend-

ben ismertette mutatja be. A kutatás során világossá vált, hogy a művész eredetileg magángyűjteményekbe került zsánerképeinek, portréinak jelentős része ma ismeretlen helyen található, többségük talán elpusztult. Roskovics ismert grafikáinak döntő hányada közgyűjteményekben látható. Így a legjobban tanulmányozható egységet templomi falfestményei és oltárképei alkotják. A színes fotókkal gazdagon illusztrált kiadvány szinte minden elérhető Roskovics-alkotásról közöl legalább egy reprodukciót.

A görögkatolikus papcsaládból származó festőművész, Roskovics Ignác (Szalók, 1854. szeptember 20. – Budapest, 1915. november 28.) a 19. század végén a hazai festőtársadalom elismert és megbecsült tagjának számított. A kötet első nagyobb egysége a festő tanulmányait és korai munkáit ismerteti. Roskovics festészetének kezdeti időszakában a mozgó alakokat, aktokat és portrékat ábrázoló tanulmányrajzok mellett már megjelennek az első nagyobb szabású, valamilyen vallásos témát feldolgozó művek is. Miután 1876-ban megfesti a Szent Cirill és Szent Metódot ábrázoló olajfestményt, kezdetét veszi a görögkatolikus megrendelések sora. Ezek között ott találjuk többek között Felsőveresmart vagy Büdszentmihály templomának ikonosztázion-képeit. A korai ikonosztázion-képeinek köszönhetően 1879-ben Roskovics Ignácot nevezték ki a Munkácsi Egyházmegye festőjévé.

Roskovics 1885-től Budapesten telepedett le, majd a vallásos témák mellett a korszak kedvelt műfajában, a zsánerfestészetben is egyre többet alkotott. A népszínművekből, népdalokból ihletett témák, életképek meghatározónak bizonyultak könyvillusztrációiban is. A festőművész jelentős szerephez jutott *Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képben* című sorozat illusztrálásánál. Roskovics keze munkáját dicsérik az olyan népi életképek, illetve a viseletek gazdagságát érzékeltető portrészzerű rajzok, mint a magyar népviseletet bemutató fejezetben a jáász leány vagy az alföldi csikós alakja. Több híres történelmi személy portréját Roskovics Ignác készítette el a sorozat számára. Az ő nevéhez kötődik Madách Imre, Tompa Mihály vagy Arany János arcképének elkészítése. A könyvillusztrációk mellett számos sajtóorgánum megrendelésére is készített képeket, de ábrázolásai olyan szerzők szépirodalmi elbeszélései mellett is megtalálhatók, mint Jókai Mór vagy Petőfi Sándor. Az 1890-es években Roskovics a Szent István Társulatnak készített bibliaillusztrációkat.

Terdik Szilveszter a könyv következő fejezetében a művész vallásos témájú egyházi megbízásait, oltárképeit és muráliáit ismerteti. Roskovics Ignác számára kiemelkedő szakmai elismerést hoztak a kecskeméti nagytemplom falképei és a budai Várpalota Szent István-termének díszítéséhez készített, Árpád-házi szenteket és uralkodókat ábrázoló kartonjai, amelyeket később a pécsi Zsolnay gyárban pirogránit képként is elkészítettek. Élete utolsó évtizedeiben a budapesti Rózsák téri görögkatolikus templom ikonosztázionjának festményein dolgozott annak ellenére, hogy igen súlyos, időnként teljes vakságot okozó szembetegséggel küzdött.

Roskovics Ignác kortársai tehetsége mellett nagyra értékelték társadalmi szerepvállalását, alakját, személyiségét pedig a napjainkig tovább élő anekdoták, tréfás

történetek őrzik. „Annak a magyar festőgárdának, amely a múlt század végén jellemző szerepet játszott nálunk, egyik legrokonszenvesebb tagját, Roskovics Ignácot, november 28-án elragadta a halál. [...] képviselője volt annak az érdekes művésztípusnak, amely nemcsak festésével vonta magára a budapesti közönség figyelmét, hanem társadalmi szereplésével is hozzájárult ahhoz, hogy azokban az időkben nemcsak megkedvelték a művészeket, hanem most első ízben fogadták el a finomabb társas élet integránsainak. Népszerűség dolgában Roskovicsnak aligha volt párja, az ő képei kerültek legsűrűbben reprodukcióra, az ő adomás témáiról beszélgettek a társas összejöveteleken, az ő tréfás megjegyzéseit emlegették [...]” – méltatja a festőt 1915-ben Lyka Károly, a korszak egyik meghatározó műkritikusa.

Az életmű részletes bemutatását a kötet végén található forrásgyűjtemény színesíti, amelyben olvashatók a Roskovics Ignác festői megbízásaihoz kapcsolódó levélváltások és egyéb dokumentumok. Terdik Szilveszter könyve minden részletre kiterjedően foglalja össze Roskovics Ignác munkásságát, méltó módon megemlékezve erről az igen sokoldalú művészről, az első görögkatolikus festőről, aki az Osztrák–Magyar Monarchiában országos ismertségre tett szert.

(Földvári Katalin)